



Wetenschappen • Historische mijlpalen van het zeewetenschappelijk onderzoek

M904 De Brouwer

De *M904 De Brouwer* was tussen 1953 en 1966 in dienst van de Belgische Marine als hoogzeemijnenveger en korvet. In de jaren 1950 was het schip ook actief als escorte- en wachtschip in de toenmalige Belgische kolonie Congo, waar het in 1955 deelnam aan een 4 maanden durende oceanografische, meteorologische en zoölogische onderzoekscampagne in het mondingsgebied van de Congo-rivier.



De *M904 De Brouwer* (tussen 1953 en 1959) (Raphodon/belgian-navy.be).

Korte geschiedenis van de *M904 De Brouwer*

SCHEEPSWERF	Harland and Wolff – Belfast, Verenigd Koninkrijk (Noord-Ierland)
TEWATERLATING	20 april 1943
INDIENSTNAME	20 augustus 1943
AFMETINGEN	71,62m x 10,82m x 3,35m
WATERVERPLAATSING	1300 ton (geladen) 1000 ton (standaard)
ROEPLETTERS	ORJE
HISTORIEK	<ul style="list-style-type: none"> 20 augustus 1943 - September 1949: Royal Navy (<i>J226 HMS Spanker</i>) September 1949 - 25 februari 1953: Royal Navy (<i>M226 HMS Spanker</i>) 2 maart 1953 - 2 januari 1959: Belgische Marine (<i>M904 De Brouwer</i> – MSO: Hoogzeemijnenveger) 2 januari 1959 - 1966: Belgische Marine (<i>F904 De Brouwer</i> – FS: Korvet) 5 december 1967: voor afbraak verkocht aan Van Heyghen, Gent

De *M904 De Brouwer* werd in 1943 gebouwd als de *J226 HMS Spanker* op de scheepswerf Harland and Wolff in Belfast. Het schip (vanaf 1949 de *M226 HMS Spanker* genaamd) was een hoogzeemijnenveger van de 'Algerine'-klasse die oorspronkelijk in dienst was van de Britse Royal Navy. In 1953 werd het vaartuig verkocht aan de Belgische Zee-macht, die het ter herinnering aan de Oostendse kapitein Jean-Louis De Brouwer (1637-1670) om-doopte tot de *M904 De Brouwer*. Het schip werd

uitgerust om in de tropische wateren van Belgisch-Congo te dienen als koloniaal aviso (escortevaartuig) [1, 2]. In juli 1960 maakte het schip - dat sinds 2 januari 1959 de *F904 De Brouwer* geworden was - deel uit van een 'Task Group' van negen schepen tijdens 'Operatie Camoens' in Congo (naast ook het troepen transportschip *A957 Kamina*, de algerines *F901 Lecoq*, *F903 Dufour* en [F905 De Moor](#) en de vedettes *Semois*, *Rupel*, *Dender* en *Ourthe*). Deze vloot was verantwoordelijk voor het verzekeren van de veilig-





heid, het verlenen van humanitaire hulp en het handhaven van de orde in Matadi, Boma, Banana en omstreken ten tijde van de onafhankelijkheidsverklaring van (de voormalige Belgische kolonie) Congo in 1960 [1, 2, 3]. Naast hoogzee-escortevaartuig was de *F904 De Brouwer* tussen 2 oktober 1959 en 18 december 1961 ook werkzaam als visserijwachtschip op de Noordzee. In 1966 werd de bewapening van het schip verwijderd en op 5 december 1967 werd de *De Brouwer* voor de som van 2.066.000 Belgische frank voor afbraak verkocht aan de Gentse firma Van Heyghen [1, 2, 3, 4].

Bijdrage aan de wetenschap

CONTEXT

Vanaf de vroege jaren 1940 groeide in België de aandacht voor oceanografisch onderzoek in Congolese wateren. De kustlijn van de toenmalige Belgische kolonie mag dan wel beperkt zijn (ca. 37 km), maar de oceanografische fenomenen in het mondingsgebied van de Congostroom in de Atlantische oceaan zijn bijzonder interessant voor marien wetenschappelijk onderzoek. Niet alleen worden het continentale plateau en de continentale helling in deze contreien doorsneden door één van de grootste [submariene canyons](#) ter wereld, maar de grote toevoer van zoet water uit de Congo-stroom en het complexe spel



De monding van de Congo-rivier, op de grens tussen Congo en Angola (© [geo-logic.org](#)).

van de verschillende kuststromingen hebben bovendien als gevolg dat een zone van meer dan 10.000 km² zout oppervlaktewater van de Atlantische oceaan beïnvloed wordt. Ten slotte zorgen seizoensgebonden stromingspatronen er nog voor dat afwisselend koud zuidelijk water of warm equatoriaal water aangevoerd wordt naar de Congolese kust. In 1940 was de [Mercator](#) reeds ingeschakeld voor hydrografische observaties aan de monding van de Congo-rivier, terwijl de [O.320 Noordende III](#) er vanaf de zomer van 1948 een jaar lang visserij-gerelateerde studies ondernam onder leiding van André Capart, zoöloog (en vanaf 1958 directeur) bij het [Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen](#) [4, 5, 6, 7].

ONDERZOEK VAN DE *M904 DE BROUWER* IN CONGO

Doorheen de jaren 1950 zorgde deze zelfde Capart verder voor de coördinatie van allerlei wetenschappelijke studies en waarnemingen op vlak van hydrografie, oceanografie, bodemonderzoek, meteorologie, hydrobiologie of visserij in de kolonie. Daarvoor kon gerekend worden op de medewerking van de Belgische Marine, die tussen van tijd tot tijd schepen ter beschikking stelde van de wetenschap. Het ging hierbij om vaartuigen die eigenlijk dienden als koloniale escorte- en wachtschepen en die dus jaarlijks enkele maanden naar Congo trokken. Naast hun taken als opzichters, werden deze schepen bij gelegenheid ook ingeschakeld voor wetenschappelijke missies in Congolese wateren. In 1958 werd de





[F905 De Moor](#) bijvoorbeeld drie maanden ingezet voor een systematische studie van de reeds vermelde onderwater [Congo Canyon](#), maar daarvoor was het reeds de beurt geweest aan de *M904 De Brouwer*. Dit schip verkende tussen 1 juni en 5 oktober 1955 uitgebreid het Congo-estuarium en verrichtte er oceanografisch, meteorologisch en vooral zoologisch onderzoek [4, 5, 6, 7, 8]. Zo werden tijdens deze campagne bijvoorbeeld een twintigtal soorten mariene rondwormen (*Nematoda*) verzameld in het mondingsgebied van de Congo. Aangezien tot dan toe nog amper iets bekend was over de rondwormen die voor de Atlantische kusten van Afrika leefden, leverden deze vondsten een belangrijke eerste aanzet voor het nematoden-onderzoek in deze regio [9].

MISSION "DE BROUWER" 1955

N° de la Station	Position ou localit�	Date 1955 heure	Observations biologiques		Engins	Remarques
			R�coltes (I.G.20.403)	Habitat		
301	Estuaire du Congo : Crique de Banana Km. 8	16 VII 15,45	Zooplankton	Eau saum�tre	Filet � plankton Canot � moteur ZMPN	
302	Estuaire du Congo : Mangroves de la Crique de Banana de l'�le de Rosa	16 VII 17,30	Salissures	Eau saum�tre Racines �chasses de Pal�tuviers	Grattoir Pirogue	
303	Estuaire du Congo : Kisongo Crique de Banana	18 VII 16,30	Zoo- et Phytoplankton	Eau saum�tre	Filet � plankton "Benga" ZMPN	
304	Banana: Plage	19 VII 15,00	Crustac�s	Estran atlantique au S de l'�glise	B�che	
305	Banana : Plage	19 VII 22,00	Crustac�s	Estran atlantique au N de l'�glise	B�che	
306	Banana : Crique	20 VII	Crustac�s	Eau saum�tre	Pirogue	
307	Banana : Crique	21 VII		Eau saum�tre	Pirogue	
308	Ile de Rosa : Estran	21 VII	Crustac�s Mollusques Poissons	Terrestre Pal�tuviers	B�che Fond-plat	

Eén pagina van de veel langere sampling list van de 'Mission De Brouwer', die in 1955 plaats vond in Congolese wateren (  [Archief André Capart, KBIN](#)).

Hoe verwijzen naar deze fiche?

VLIZ Wetenschappen (2015). *M904 De Brouwer* – Historische mijlpalen van het zeewetenschappelijk onderzoek. *VLIZ Information Sheets*, 153. Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ): Oostende, 4 pp. (versie 09/09/2015)

Bronnen

- [1] **Van Ginderen, L.; Delgoffe, C.** (1996). Fotoboek Belgische zeemacht = Album photographique force navale = Photobook Belgian navy 1946-1996. Vlaamse Maritieme Ruilvereniging: Antwerpen. 192 pp., 16 en 59, [details](#)
- [2] Van de Zeemacht tot de Marine (1946-2005), **op**: website De Vrienden van de sectie Marine van het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis (http://www.marine-mra-klm.be/vloot_zm_marine_185.htm).





- [3] --, (2012). Een warme zomer in Congo, in: *De Wapper, Koninklijke en Vaderlandslievende Vereniging van Oprustgestelde Officieren VZW*, jaargang 13, nr. 4, 9-11, [online raadpleegbaar](#)
- [4] M904 et F904 De Brouwer, **op**: website De la Marine Royale à nos jours (<http://www.marinebelge.be/debrouwer.html>).
- [5] **Anrys, H.; de Decker de Brandeken, J.-M.; Eygenraam, P.; Liénart, J.-C.; Poskin, E.; Poulet, E.; Vandenstein, P.; Van Schoonbeek, P.; Verleyen, J.** (1992). De zeemacht: van de admiraliteit van Vlaanderen tot de Belgische Zeemacht. Lannoo: Tielt. ISBN 90-209-1876-1. 272 pp., 240, [details](#)
- [6] **Capart, A.; Kufferath, J.** (1962). Océanographie, **in**: (1962). *Ac. Roy. Sci. D'Outre-Mer 1962 (deel 2). Witboek der koninklijke Academie voor Overzeese Wetenschappen*, : pp. 645-655, [details](#)
- [7] **Capart, A.** (1961). Les recherches océanographiques en Belgique. *Le mouvement scientifique en Belgique = De wetenschappelijke beweging in België VI*: 3-7, [details](#)
- [8] Samplinglist van de 'Mission De Brouwer' uit 1955, waarvan de collectie nog steeds aanwezig is in het KBIN (collectienummer IG20.403), verkregen via [Thierry Backeljau \(KBIN\)](#).
- [9] **Gerlach, A.** (1957). Marine nematoden von der Kongo-Mündung. *Bull. K. Belg. Inst. Nat. Wet.* 33 (28): 1-16, [details](#)
- [10] Operatie Camoens, **op**: website De Vrienden van de sectie Marine van het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis (http://www.marine-mra-klm.be/operatie_camoens_956.htm).

